

**TÜRKİYE TARIMINDA
YAPISAL DEğİŞİKLİKLER
VE REFORMLAR
2003-2015**

*“Tarım sektörünü kalkandırmadan
Türkiye’yi kalkandıramayız”*

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Bin Ali YILDIRIM
Başbakan

Faruk ÇELİK
Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı

**TÜRKİYE TARIMINDA
YAPISAL DEĞİŞİKLİKLER
VE REFORMLAR
2003-2015**

İÇİNDEKİLER

10 Türkiye	16 Temel Göstergeleri	22 Stratejik Planlamaya Geçiş	28 Tarımda Yenilikler Dönemi
42 Tarımsal Destekler	50 Bitkisel Üretim	56 Hayvansal Üretim	62 Gıda Güvenilirliği
68 Bitki ve Hayvan Sağlığı	78 Kırsal Kalkınma	86 AR-GE Çalışmaları	96 Avrupa Birliğine Uyum ve Uluslararası İlişkiler
102 Diğer Faaliyetler	104 EXPO 2016	115 Güney Doğu Anadolu Projesi (GAP)	120

TÜRKİYE

Önceliğimiz, medeniyetler arasında diyalogun ve ittifakın geliştirilmesiyle birlikte Batı ile Doğu arasında karşılıklı ilişki ve işbirliğidir.

Turkey

Türkiye var olan değerler ve gelenekler
ile modern dünyanın getirdiklerini
harmanlayan, gelişime açık bir ülkedir.

T.C.
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK
BAKANLIğI

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

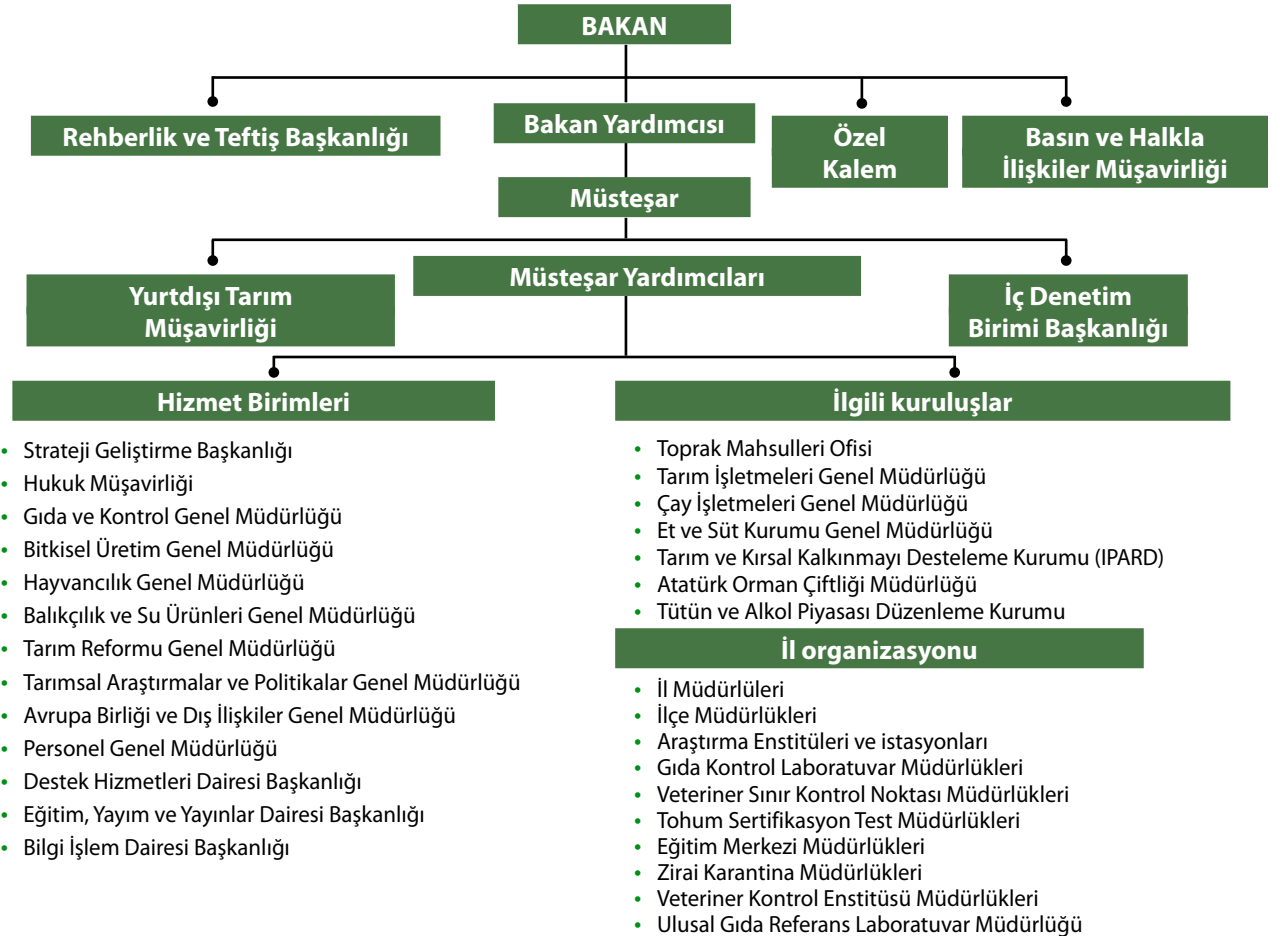

- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı 2011 yılında **Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı** olarak yeniden yapılandırıldı.
- Bakanlık, gıda, tarım ve hayvancılığa yönelik genel politikaları belirlemek, uygulanmasını izlemek ve denetlemekten sorumludur.

Bakanlığın ana faaliyetleri;

- Bitkisel ve hayvansal üretim ile su ürünleri üretiminin geliştirilmesi
- Tarım politikalarının oluşturulmasına yönelik araştırmalar yapılması
- Gıda üretimi, güvenliği ve güvenilirliği
- Kırsal Kalkınma,
- Toprakların, su kaynaklarının ve biyolojik çeşitliliğin korunması,
- Kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve çiftçinin örgütlenmesi ve bilinçlendirilmesi,
- Tarımsal desteklemelerin etkin bir şekilde yönetilmesi

Organizasyon şeması

Temel Göstergeler

TÜRKİYE

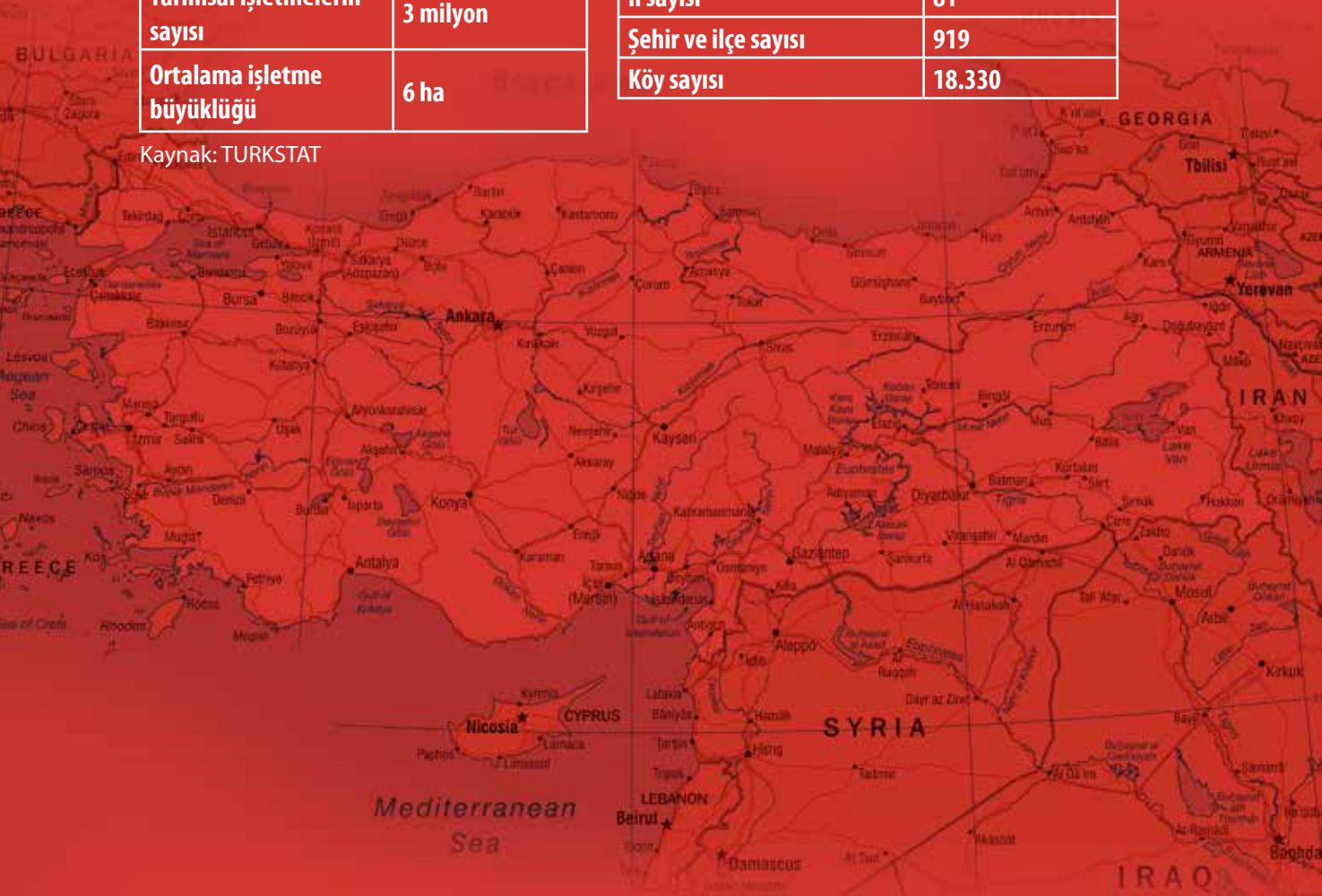
Tarımsal Alan	23,9 milyon ha
Meralar	14,6 milyon ha
Ormanlar	21,6 milyon ha

Toplam Alan	78,5 milyon ha
Nüfus	78,7 milyon

Tarımsal işletmelerin sayısı	3 milyon
Ortalama işletme büyüklüğü	6 ha

İl sayısı	81
Şehir ve ilçe sayısı	919
Köy sayısı	18.330

Kaynak: TURKSTAT

Temel Göstergeler

Temel Göstergeler	2002			2015		
	Türkiye	Tarım	Tarım Payı (%)	Türkiye	Tarım	Tarım Payı (%)
İstihdam (Milyon)	21,4	7,5	35,0	26,5	5,0	18,9
GSYİH (Milyar \$)	230,5	23,7	10,3	800,0*	57,2*	7,1
Çalışan Başına GSYİH (\$)	3.492	1.064	28,6	30.853*	10.451*	-
İhracat (Milyar \$)	36,0	4,0	11,2	144,0	16,8	11,6
İthalat (Milyar \$)	51,5	3,9	7,7	207,0	11,2	5,4

Kaynak: TÜİK

*2014

Tarım Gelişiyor Türkiye Kalkınıyor

Türk
Tarım
Sektörü

son 12 yılın
9'unda büyüdü.

Yıl	Tarımsal GSYİH (Milyar \$)	Tarımsal Büyüme(%)
2002	23,7	8,8
2003	30,0	-2,0
2004	37,0	2,8
2005	45,0	7,2
2006	43,5	1,4
2007	49,5	-6,7
2008	56,4	4,3
2009	51,0	3,6
2010	61,7	2,4
2011	61,8	6,1
2012	62,0	3,1
2013	61,0	3,1
2014	57,0	-1,9

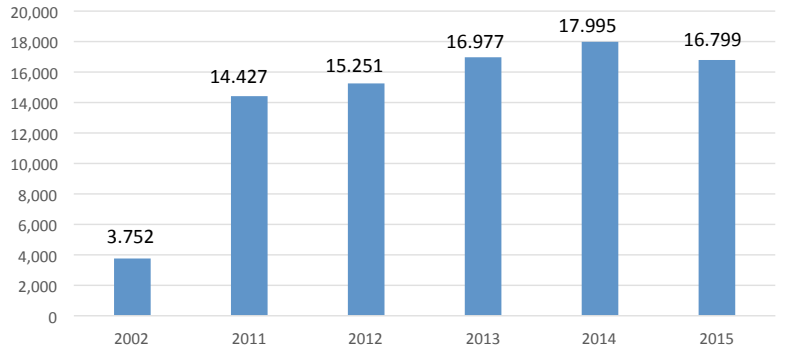
Türk Tarım Sektörü, 2003-2014 yılları arasında ortalama olarak yılda %2 oranında büyümüştür, bu oran Avrupa Birliği'nde %0,24'tür.

- **OECD ve Dünya Bankası verilerine göre** Türkiye tarımsal ekonomik büyüklükte 2002 yılında dünyada 11. Sıradayken 2008 yılından itibaren **Avrupa'da da 1. sıraya** yükselmiştir. Türkiye, 78,8 Milyon vatandaşının ve yaklaşık 40 Milyon turistin gıda ihtiyacını karşılamaktadır.
- Tarımın Ulusal Gelire (GSYİH) katkısı 2002 yılında 23,7 Milyar Dolar iken, bu rakam 2014 yılında **57,2 Milyar Dolara** ulaşmıştır.

Tarım Ürünlerimiz Dünya Sofralarında

Tarımsal İhracat (Milyar Dolar)

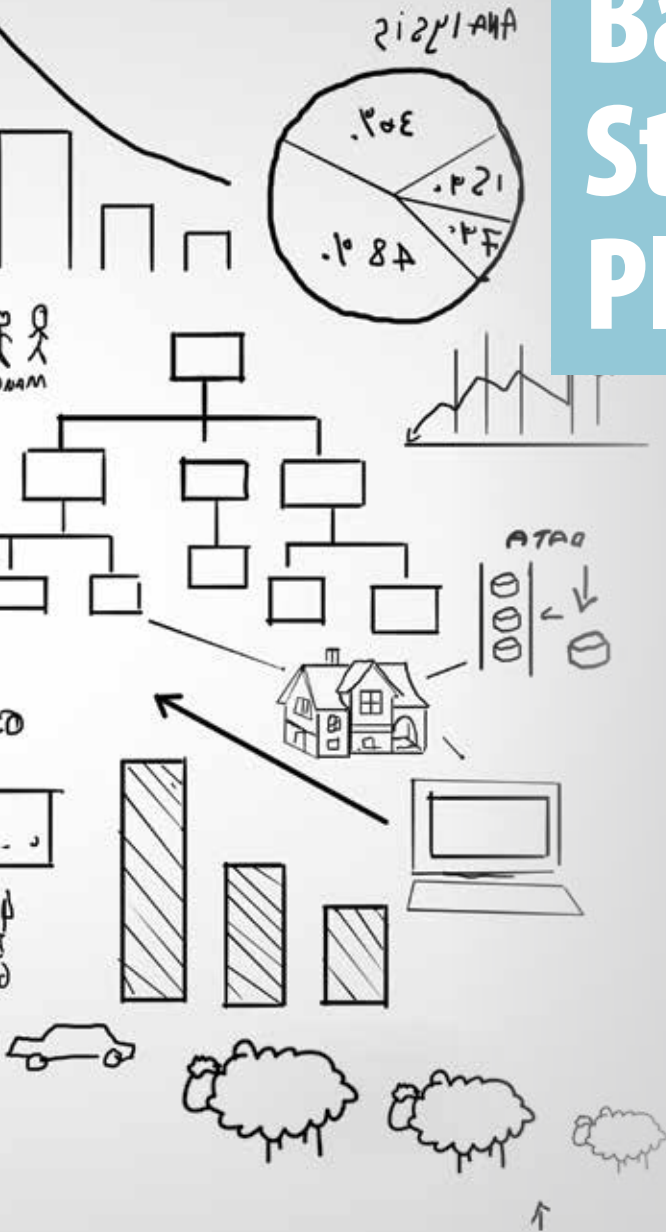

Kaynak: TÜİK Harmonize Sistem

- Tarımsal ürünlerin ihracatı 2002’de 4 Milyar dolar iken **2015’de 16,8 Milyar dolara yükselmiştir.**
- Tarımsal ürünlerin ihracatı yıllık %12’lik artış göstermiştir.
- Türkiye 2014 yılında **1.781 çeşit tarımsal ürünü 190 ülkeye** ihraç etmiştir.

Gündelik Bakıştan Stratejik Planlamaya

Stratejik Plan (2013-2017)

- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının 2013-2017 Stratejik Planı hazırlanmıştır.

Belirlenen Stratejik Alanlar

- Tarımsal Üretim ve Arz Güvenliği
- Gıda Güvenilirliği
- Bitki Sağlığı, Hayvan Sağlığı ve Refahı
- Tarımsal Altyapı ve Kırsal Kalkınma
- Kurumsal Kapasite

Performans Programı

- 2010-2014 Stratejik planında yer alan orta ve uzun vadeli hedeflere ulaşmak amacıyla 2010, 2011 ve 2012 Performans Programları hazırlandı ve uygulandı.
- 2013-2017 Stratejik Planına göre; 2013, 2014 ve 2015 Performans Programları hazırlandı ve uygulandı ve 2016 performans programı ise hazırlandı.

Tarımda 2023 Vizyonu

Türkiye;

- Nüfusuna yeterli, kaliteli ve güvenli gıda sağlayan,
- Tarımsal ürünlerde net ihracatçı konumunu güçlendiren,
- Küresel Piyasada rekabetçiliğini artıran

bir ülke...

HEDEFİMİZ;

- **Sürdürülebilir** büyümesini devam ettiren,
- Tarımsal Gayrisafi Yurtiçi Hasılası **150 Milyar dolara** ulaşmış,
- Tarımsal ihracatı **40 Milyar doları** aşmış,
- Parçalı arazilerini birleştirerek, **14 Milyon hektar alanda** arazi toplulaştırmasını tamamlamış,
- **8,5 Milyon hektarlık** sulanabilir alanın tamamı suya kavuşmuş,

BİR TÜRKİYE...

www.tarim.gov.tr

Tarımda Yenilikler Dönemi

Tarımda Yapısal Değişim ve Dönüşüm döneminin önünü açan 15 Kanun yayımlandı

1. Tarım Kanunu
2. Organik Tarım Kanunu
3. Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu
4. Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun
5. Tarım Sigortaları Kanunu
6. Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu
7. Tohumculuk Kanunu

8. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş Kanunu
9. Lisanslı Depoculuk Kanunu
10. Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu
11. Biyogüvenlik Kanunu
12. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
13. EXPO 2016 Antalya Kanunu
14. Mera Kanununda değişiklik
15. Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (Miras Hukukunda düzenleme)

Tarımsal Arazilerde Bölünmenin Önüne Geçildi

- Tarımsal arazilerin bölünmesinin engellenmesi amacıyla resmi düzenlemeler gerçekleştirildi.
- Bu kapsamda, **“Bölünemez Parsel Büyüklüğü”** belirlendi. Buna göre mutlak tarım arazileri, marjinal tarım arazileri ve özel ürün arazileri 2 hektar, dikili tarımsal arazileri 0,5 hektar, örtü altı alanları ise 0,3 hektardan daha az bölünememektedir.
- 10 yıllık detaylı ve çok yönlü çalışmalar sonucunda 2014 yılında **Türkiye tarımının 100 yıllık bu sorununu çözen yasal düzenlemeler yapıldı.**

Arazi Toplulaştırma Çalışmaları

- Tarım sektöründe işletme ölçek küçüklüğü ve parçalı arazi sorununa karşı Arazi Toplulaştırma çalışmalarına önem verildi.
- 1961-2002 yılları arasında 41 yıllık dönemde sadece 450 Bin hektar alanda toplulaştırma yapılmış iken, 2003-2015 yılları arasında 13 yılda toplam 5 Milyon hektar alanda toplulaştırma yapıldı.
- Her yıl bir milyon hektarlık arazinin toplu hale getirilmesi planlandı.

Tarımsal arazilerimizi uydudan izleyen ve kontrol eden sistemi oluşturduk

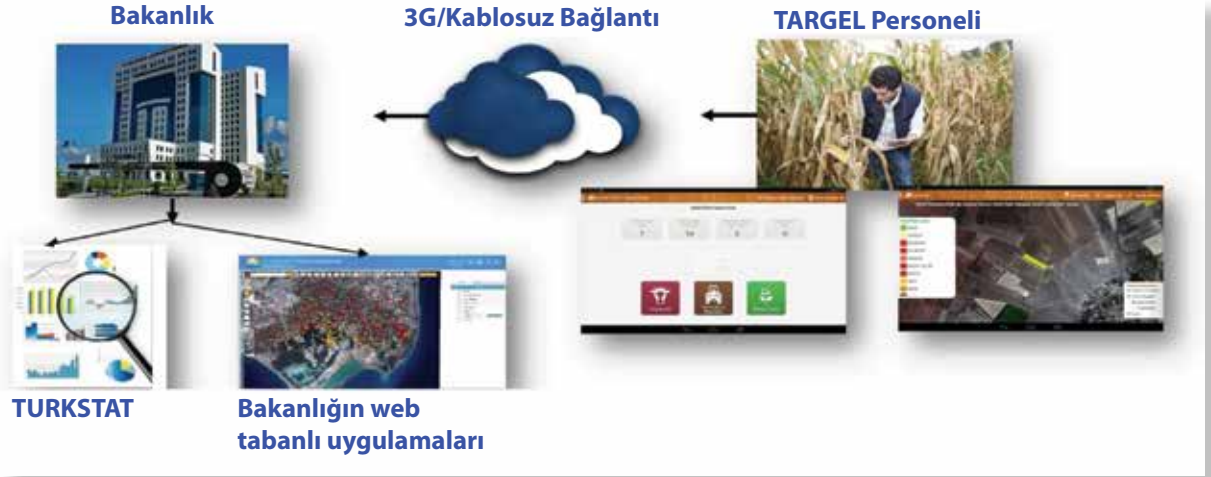

Üretimden tüketime kadar tüm aşamalar ileri teknoloji ile kontrol edilmektedir.

- Tarım Bilgi Sistemi, ilgili tüm sistemlerin entegre edilmesiyle kuruldu.
- Uydu görüntüleri kullanılarak tüm tarımsal araziler parsel bazlı tanımlandı.

Bu sistemle tarımsal desteklemelerin etkin ve doğru kullanımı izlenip denetlenmektedir.

Tarımsal envanterimizi mobil teknolojilerle doğru ve güncel olarak tespit ediyoruz

- 10.000 TARGEL personelimiz tablet bilgisayarlar ile köylerde anında veri girişi yaparak tarımsal üretimden hayvan varlığına kadar tüm bilgiler sisteme işlenmektedir.
- Özel yazılımla ve mobil uygulamalarla elde edilen veriler anlık olarak raporlanmaktadır.
- Bakanlıkta oluşturulan "Kontrol Merkezi"nde çalışmalar canlı olarak izlenmektedir.

Tarımda Faizsiz Finansman

- 2002 yılında Ziraat Bankasında %59, Tarım Kredi Kooperatiflerinde ise %69 seviyesinde olan kredi faiz oranları **sıfır ila %8,25** aralığına düşürüldü.
- **Hayvancılık, sulama, sertifikalı tohum, fide ve fidan üretimi, çok yıllık yem bitkileri üretimi yatırımları, damızlık kanatlı yetiştiriciliği, su ürünleri yetiştiriciliği ile tarımsal amaçlı kooperatiflerin yatırımlarında** faizsiz finansman dönemi başlatıldı, kredi faizleri sıfırlandı.

Tarımda Birçok Yeniliğe İmza Attık...

Tarım Sektöründe Dönüm Noktaları;

- Dünya'nın en Büyük Geofit (yumrulu bitkiler) bahçesinin yapımına başlandı (2014).
- Tarım arazilerinde miras yoluyla bölünme sona erdi (2014).
- Kalkınma bölgelerindeki illerimizde (DAP, GAP, KOP, DOKAP) ahır ve ağılların modernizasyonu ve yeni inşasına %50 hibe desteği uygulaması başlatıldı (2014).
- Kalkınma bölgelerindeki illerimizde yüksek verimli erkek damızlık materyal alımına (boğa, koç, teke) %80 hibe desteği sağlandı (2014).
- Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü kuruldu (2013).
- Parsel bazında verim hesaplama modeline geçildi (2013).
- Tarım İşletmeleri Kayıt Sistemini kuruldu (2013).
- Ankara'da Ulusal Botanik Bahçesinin yapımına başlandı (2013).
- Sağlıksız gıda üreten, taklit veya tağşiş yapan firmalar kamuoyuna duyurulmaya başlandı (2012).
- Meyvecilik havzaları belirlendi, ürün haritaları hazırlandı (2012).
- Türkiye'nin ilk "Yerel Yoğurt Mayası" geliştirildi ve üretildi (2012).

- EXPO-2016 Antalya ile EXPO bayrağı Türkiye'ye getirildi (2011).
- "Tarım Müzesi" kuruluş çalışmaları başlatıldı (2011).
- IPARD kapsamında AB Kırsal Kalkınma Destekleri yatırımcılarla buluşturuldu (2011).
- "Dünyanın 3. Büyük "Tohum- Gen Bankası" kuruldu (2010).
- "Ulusal Gıda Referans Laboratuvarı" hizmete açıldı (2010).
- "Hayvansal Biyoteknoloji Merkezi" kuruldu (2010).
- "Kuraklık Test Merkezi" kuruldu (2010).
- "Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli" oluşturuldu (2010).
- "Veteriner Sınır Kontrol Noktaları" açıldı (2010).
- Web-Tarım TV'nin yayına başlandı (2010).
- Don felaketinden zarar gören çiftçiler desteklendi (2010).
- Tarımsal İşletme Kayıt Sistemi oluşturuldu (2010).
- Trakya'nın şap hastalığından arılık statüsü kazandı ve Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü ve Avrupa Birliği tarafından onaylandı (2010).
- 12. Fasıl "Gıda Güvenilirliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı" müzakerelere açıldı (2010).

- “174 ALO GIDA HATTI” kuruldu (2009).
- Ulusal süt kayıt sistemi ve damızlık koyun keçi kayıt sistemi kuruldu (2009).
- Reçeteli zirai ilaç satışı uygulaması başlatıldı (2009).
- Ürün konseyleri kuruldu (2009).
- Sertifikalı Tarım Danışmanlığı uygulaması başlatıldı (2009).
- İyi tarım ve örtüaltı iyi tarım uygulamaları desteklendi (2009).
- Lisanslı Depoculuk Uygulamaları başlatıldı (2009).
- “Çiftlik Muhasebe Veri Ağı” sistemi oluşturuldu (2008).
- “Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi” kuruldu (2007).
- Tarım arazilerinde “Bölünemez Parsel Büyüklüğü”nü belirleyerek, tarım arazilerinin daha küçük parçalara ayrılmasının önüne geçildi (2007).
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu kuruldu (2007).
- Bitki koruma ürünleri için Bayilik Sınav Sistemi getirildi (2007).
- Damla ve yağmurlama sulama sistemi yatırımlarına faizsiz 5 yıl vadeli kredi uygulaması başlatıldı (2006).

- Tarım Kanunu yayınlandı (2006).
- Devlet Destekli Tarım Sigortası (TARSİM) uygulamaları başlatıldı (2006).
- Sünele havadan ilaçlamaya son vererek tamamen yerden ilaçlamaya geçildi ve biyolojik mücadele başlatıldı (2006).
- Akredite veteriner hekimlik uygulaması başlatıldı (2006).
- ÇATAK Projesi ile çevre amaçlı tarımsal arazilerin korunmasına yönelik destek verilmeye başlandı (2006).
- Özel sektör, üniversite ve sivil toplum örgütleri için AR-GE desteği sağlandı (2006).
- Kırsal kalkınma yatırımları için %50 Hibe desteği projesi başlatıldı (2006).
- Yerli gen kaynaklarımız halk elinde koruma altına alındı (2005).
- "Organik Tarım Bilgi Sistemi" kuruldu (2005).
- Balıkçı gemilerine ÖTV'siz akaryakıt verilmesi uygulaması başlatıldı (2004).
- Tarımsal kalkınma kooperatiflerine faizsiz kredi verildi (2003).

Tarimsal Destekler

Tarımsal Desteklerin Düzenlenmesi

- Tarımsal destek sistemi, kalite, güvenlik, verimlilik ve kırsal kalkınma esas alınarak yeniden düzenlendi.
- Tarımsal destek ödemeleri, 2002 ödemeleriyle kıyaslandığında **belirgin ölçüde** artırıldı.

Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli

- Doğal kaynakların korunması ve etkin kullanımı ile üretimi artırmak ve planlamak amacıyla havza bazlı destekleme modeli geliştirildi.
- Bu kapsamda, iklim, toprak, topografya, arazi sınıfları ve arazi kullanım tiplerine ait verilerin değerlendirilmesiyle toplamda 30 tarımsal havza belirlendi.
- Desteklenecek ürünler, belirlenen Tarım Havzalarının ekolojisine en uygun şekilde seçildi.

Hayvancılık Destekleri

- Yeni hayvancılık destek planları oluşturuldu.
- Toplam destek ödemelerinde hayvancılığın payı artırıldı.
- Organik hayvancılık yapan çiftçilere %50 daha fazla destek verildi.
- Saf etçi veya melez ırkların etçi ırklarla suni tohumlamasından doğan buzağılara ilave destek verildi.
- Etçi ırklarla yapılacak çevirme melezlemesinden doğacak buzağılara destek uygulaması başlatıldı.
- Yem bitkisi üretimi, küçükbaş hayvancılık yetiştiriciliği destekleme kapsamına alındı.
- GAP ve DAP kapsamında toplam 314 proje tamamlandı.
- 50 adet ve daha fazla sayıda aralı kovan ile üretim yapan üreticiler için kredi desteği sağlandı.

Bitkisel Üretim Destekleri

- "Organik Tarım" 2005 yılında, "İyi Tarım Uygulamaları" ise 2008 yılında ilk kez destekleme kapsamına alındı.
- Sertifikalı tohumluk ve fide/fidan kullanımını 2005 yılında ilk kez destekleme kapsamına alındı.
- Sertifikalı tohum üreten/ürettiren yetkilendirilmiş tohumculuk kuruluşları 2008 yılında destekleme kapsamına dahil edildi.

Tarım Sigortası

- Tarım sigortası uygulaması, doğal afetlerden etkilenen üreticilerin mağduriyetlerini gidermek amacıyla 2006 yılında başlatıldı.
- İlk kez, 2010 yılında “sel ve su baskını” riski sigorta kapsamına dahil edildi.
- Tarım sigortasının içeriği 2011 yılında genişletildi. Bu kapsamda bitkisel ürün sigortasında meyvelerde çiçeklenme dönemi don riski ve hayvan hayat sigortasında besi sığırları ve küçükbaş hayvanlar (koyun, keçi) sigorta kapsamına alındı.
- 2015 yılında sigortalanan alan 19,3 milyon dekara ve hayvan sayısı 1,1 Milyon başa ulaştı.
- **“Arıcılık (arılı kovan) sigortası”** 2014 yılında sigorta kapsamına dahil edildi.

www.tarim.gov.tr

Bitkisel Üretim

Bitkisel Üretimde Önemli Artışlar

Toplam Sebze Üretimi

- 2002 yılında üretim 25,8 Milyon ton iken 2015 yılında 28,5 Milyona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %14'dir.

Domates Üretimi

- 2002 yılında üretim 9,5 Milyon iken 2015 yılında 12,6 Milyon tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %34'tir.

Salatalık Üretimi

- 2002 yılında üretim 1,7 Milyon ton iken 2015 yılında 1,8 Milyon tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %6'dır.

Toplam Meyve Üretimi

- 2002 yılında üretim 13,3 Milyon ton iken 2015 yılında 17,5 Milyon tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %32'dir.

Muz Üretimi

- 2002 yılında üretim 95 Bin ton iken 2015 yılında 271 Bin tona ulaşmıştır.
- Son 13 yıldaki artış oranı %185'tir.

Elma Üretimi

- 2002 yılında üretim 2,2 Milyon ton iken 2015 yılında 2,6 Milyon tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %18'tür.

Kiraz Üretimi

- 2002 yılında üretim 210 Bin ton iken 2015 yılında 536 Bin ton ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %155'dir.

Turunçgiller Üretimi

- 2002 yılında üretim 2,4 Milyon ton iken 2015 yılında 4 Milyon tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %60'dir.

Toplam Tahıl Üretimi

- 2002 yılında üretim 30,8 Milyon ton iken 2015 yılında 38,6 Milyon tona ulaştı.
- Sol 13 yıldaki artış oranı %25'dir.

Mısır Üretimi

- 2002 yılında üretim 2,1 Milyon ton iken 2015 yılında 6,4 Milyon tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %205'dir.

Pirinç Üretimi

- 2002 yılında üretim 360 Bin ton iken 2015 yılında 920 Bin tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %156'dir.

Ayçiçeği Üretimi

- 2002 yılında üretim 850 Bin ton iken 2015 yılında 1,7 Milyon tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %98'dir.

Organik Tarım

- Organik tarım 2005 yılında destek programı kapsamına dahil edildi.
- “Türkiye Organik Tarım Stratejik Planı” ve “Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılmasına Yönelik Eylem Planı” hazırlandı.
- Bakanlık tarafından kurulan “**Organik Tarım Bilgi Sistemi**” ile yetkili sertifika kuruluşlarından sağlanan verilerle desteklemeler düzenli bir şekilde yürütülmektedir.

Bakanlık tarafından yürütülen çalışmalar ile,

- 2002 yılında 90 Bin ha alanda toplam 310 Bin ton 150 çeşit organik ürün üretilirken, 2014 yılında 842 Bin ha alanda toplam 1,6 Milyon ton 208 çeşit organik ürün üretildi.
- 2002-2014 döneminde organik tarımda; ürün sayısı **%39**, üretim alanı **%837**, üretim miktarı **%430** arttı.
- Türkiye’de toplam tarım alanlarında, organik tarım alanının payı **%2**'ye ulaştı.

www.tarim.gov.tr

Hayvansal Üretim

Hayvansal Üretimde Artışlar

Süt Üretimi

- 2002'de 8,4 Milyon ton olan üretim 2015'de 18,6 Milyon tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %121'dir.

Kırmızı Et Üretimi

- 2002'de 421 Bin ton olan üretim 2015'de 1,1 Milyon tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %161'dir.

Tavuk Eti Üretimi

- 2002'de 696 Bin ton olan üretim 2015'de 2 Milyon tona ulaştı.
- Son 13 yıldaki artış oranı %181'dir.

Su Ürünleri Üretimi

- 2002'deki 61 Bin ton olan üretim 2014'de 235 Bin tona ulaştı.
- Son 12 yıldaki artış oranı %285'tir.

- **13 yıl aradan sonra süt ve süt ürünlerinin AB'ye ihracatı başladı(2013).**
- **2013 yılında sertifikalı gebe düve ve 2014 yılında da saanen keçisi ihracatı başladı.**

Hayvancılıkta Gelişmeler

- Hayvancılığın geliştirilmesine verilen öneme paralel, suni tohumlama çalışmaları hız kazandı ve sağlanan desteklerle bir başarı hikâyesi yakalandı.
- 2002 yılında suni tohumlama sayısı 624 Bin iken bu rakam 2015 yılında **4 Milyona** ulaştı.
- Son 5 yılda yıllık ortalama 3,5 Milyon suni tohumlama yapıldı.
- Son **13 yılda** yapılan suni tohumlama sayısı 6 kat arttı.

Suni tohumlama ile yapılan ıslah çalışmaları sonucunda;

- 2002 yılında 1,8 Milyon olan yüksek verimli saf kültür ırkı siğir sayısı, 2015 yılında **%255** artışla **6,4 Milyon** başa ulaştı.

Mera Islahı ve Yem Bitkileri Üretimi

- Mera ıslah çalışmalarına büyük önem verildi.
- 2002 yılında ıslah çalışması tamamlanan mera alanı **83 Bin dekar** iken, bu rakam 2003-2015 yılları arasında **5,9 Milyon dekara** ulaştı.
- Verilen destekler sonucunda yem bitkileri ekiliş alanı 2002 yılında **1,1 Milyon hektar** iken, 2014 yılında **2,6 Milyon hektara** yükseldi.
- İlk kez, mera alanları özel sektöre kiralanmaya başlandı.

Balıkçılık ve Su Ürünleri

- Türkiye Avrupa'da, alabalık üretiminde 1. Sıraya yetiştiricilikte de 2. Sıraya yükseldi.
- Su ürünleri ihracatı 2015 yılında **648 Milyon dolara** ulaştı. İhracatın %60'ı Avrupa ülkelerinedir. Türkiye, çipura ve levrek piyasasında Avrupa'da **%25'lik paya** sahiptir.
- 2007 yılında kurulan "**SUBİS Balıkçılık Bilgi Sistemi**" nin kapsamı geliştirildi.
- 23 kıyı ilimizde su ürünlerinde etkin kontrol için 43 adet Balıkçı İdari Binası inşa edildi.
- Kıyılarımızda biyolojik çeşitliliği ve üretimi artırmak için "**Yapay Resif Master Projesi**" tamamlandı. Terkedilmiş av araçlarının su ürünlerine ve ekolojiye verdiği zararları önlemek amacıyla "**Denizlerin Terkedilmiş Av Araçlarından Temizlenmesi Projesi**" başlatıldı.
- "**Ulusal Balıkçılık Veri Toplama Programı**" başlatıldı.
- Aşırı avlanmayı önleyerek sürdürülebilir üretime katkı sağlamak amacıyla 10 metre ve üzerindeki balıkçı gemilerinin gönüllü olarak avcılıktan çekilmesi destek kapsamına alındı.

www.tarim.gov.tr

Gıda Güvenilirliği

Güvenilir Gıda Sağlıklı Yaşam

Gıda güvenilirliği, tarım politikasının ana hedeflerinden biridir. Bu kapsamda önemli çalışmalar gerçekleştirildi ve yasal düzenlemeler yapıldı.

Gıda denetimleri artırıldı;

- Riskli bölge ve ürünler belirlenerek, denetim ve kontrol etkinliği artırıldı.
- Denetim ve kontrollerin sayısı artırıldı.
- 2002 yılında denetçi sayısı 1.500 iken, 2015 yılında bu sayı **5.151'e** ulaştı.
- 2002 yılında denetimlerin sayısı 39.000 iken, 2015 yılında bu sayı **735.000'e** ulaşmıştır.
- Uluslararası düzeyde "Ulusal Gıda Referans Laboratuvarı" 2010 yılında açıldı.
- Akredite olmuş özel ve kamu Gıda Kontrol Laboratuvarlarının toplam sayısı 123'ye çıkartıldı.
- "Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi" (GGBS) kuruldu.

- AB'de kullanımdan kaldırılan 180 adet aktif maddeyi içeren bitki koruma ürünlerinin ülkemizde de kullanımı, imalatı ve ithalatı sonlandırıldı.
- Ekmekte ve birçok gıda ürününde katkı maddelerinin kullanımı yasaklandı.
- Et ürünlerinde, kanatlı eti ile kırmızı etin karıştırılması önlendi.
- Gıda katkı maddelerinin kullanım koşulları ve etiketleme kuralları yeniden belirlendi.
- Tarımda kullanılan kimyasalların izlenebilirliği sağlandı.
- "İyi Hijyen Uygulamaları" yönetmeliği yayımlandı.
- Sağlıksız gıda üreten, taklit veya tağşiş yapan firmaları kamuoyuna duyurmaya başlandı.

174 ALO GIDA HATTI

- Güvenilir gıda bilincinin geliştirilmesi için **“Güvenilir Gıda, Sağlıklı Yaşam Kampanyası”** ile 2009, Gıda Yılı ilan edildi.
- **174 ALO GIDA HATTI**’na gelen başvurular anında ilgili birime iletilerek hızlı ve etkin bir şekilde denetimlerin yapılması sağlanır, yapılan kontrol ve işlem sonucu hakkında başvuru sahibine bilgi verilir.

www.tarim.gov.tr

Bitki ve Hayvan Sağlığı

**SAğLIKLI HAMMADDE,
SAğLIKLI GIDA,
SAğLIKLI NESİLLER...**

Sağlıksız bitki ve hayvan ürünlerinden sağlıklı gıda üretimi yapmak mümkün değildir.

Bu bağlamda, temel stratejimiz, bitki ve hayvan sağlığına ve güvenilir gıda üretimine önem vermektir.

Bitki Sağlığı

Zirai ilaç kullanımı azaltıldı, insan ve çevre sağlığını ön planda tutan entegre mücadele çalışmaları yoğunlaştırıldı.

Süne ile etkin mücadele edildi, buğdayın kalitesi arttı, çevre korundu.

- Yıllık pestisit kullanımı 54 Bin tondan 39 Bin tona düşürüldü.
- Biyolojik mücadeleye ağırlık verildi, son 13 yılda 88 Milyon faydalı böcek doğaya salındı.
- Faydalı böceklere barınak ve besleme imkânı sağlamak için 6 Milyon fidan dikilerek ağaçlandırma yapıldı.
- "Reçeteli Zirai İlaç Satışı" uygulaması başlatıldı.

- Yaş meyve ve sebzelerin üretiminde kullanılan kimyasalların kaydı ve takip edilmesi 2009 Şubat ayından bu yana zorunlu hale getirildi.
- Bitkisel üretimde kullanılan kimyasalların kaydı 2010 yılından bu yana zorunlu hale getirildi.
- İnsan sağlığı ve çevreyi olumsuz etkileyen havadan ilaçlama yasaklandı.
- Montreal Protokolü gereğince, 2015 yılında kaldırılması planlanan **metil bromür uygulaması**, 2007 yılında uygulamadan kaldırıldı.
- Zirai ilaçların “Bitki Koruma Ürünleri Uygulama Belgesi” almış yetkili kişiler tarafından uygulanması zorunluğu getirildi.

Bitki Pasaport Sistemi

- “**Bitki Pasaportu Sistemi ve İşlemcilerin Kayıt Altına Alınması**” çalışmaları başlatıldı.
- Üretim amaçlı bitki, bitkisel ürün ve diğer maddelerin naklinden önce bitki pasaportu düzenlenmesi zorunlu hale getirildi.

Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Kayıt Sistemleri

- Ülkemizde büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığımız küpelenerak **TÜRKVET** ve **Koyun Keçi Kayıt Sisteminde** kayıt altına alındı.
- Bu sistemler ile siğir cinsi ve koyun-keçi türü hayvan hareketleri izlenebilmekte ve hayvan hastalıklarının kontrolünden, ülkemizdeki hayvan sayısına ve hastalık mihraklarına kadar birçok veriye anında ulaşılabilir.

Hayvan Hastalıklarıyla Daha Etkin Mücadele

- Hayvan sağlığında önemli bir faktör olan hayvan refahına yönelik AB ile uyumlu mevzuat altyapısı oluşturuldu.
- Şap, Koyun Keçi Vebası, Kuş Gribi ve Yalancı Tavuk Vebası hastalıkları ile daha etkin mücadele için bu hastalıklara yönelik Acil Eylem Planları hazırlandı.
- Şap hastalığına karşı etkin aşılama çalışmaları yürütüldü.
- Ülkemizde ilk defa bir bölge –Trakya Bölgesi - şap hastalığından aşıli ari hale getirildi ve bu durum Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı tarafından onaylandı.

Aşılama Kampanyaları

- Başarılı şekilde aşılama kampanyasının uygulanmasıyla sığır vebasası hastalığı ortadan kaldırılmıştır. Resmi olarak **Türkiye'nin Sığır Vebasından arınmış olduğu** ilan edildi.
- 2013 yılında küçükbaş hayvan varlığı ilk defa koyun-keçi vebasına karşı aşı bedeli alınmadan 11 Milyon doz aşı uygulandı. Hastalığın başta Trakya Bölgesinde olmak üzere Ülkemizden yok edilmesi amacıyla çalışmalar hızlandı.
- Bruselloz hastalığı ile mücadele amacıyla, tüm dişi sığırlar ile damızlık erkek sığırlar, koyun ve keçiler konjunktival aşı ile aşı bedeli alınmadan aşılanmaktadır.
- Kuduz hastalığının kontrol altına alınması amacıyla, ülke genelinde bütün köpek ve kediler aşı bedeli alınmadan aşılandı.
- Hayvan hastalıkları ile daha etkin mücadele için aşılama desteği başlatıldı.

Veteriner Sınır Kontrol Noktaları

- Sınırlarda hayvan ve hayvansal ürünlerin kontrolü amacıyla ülkemizde 8 adet olan **Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlüğü** sayısı 2013 ve 2014 yıllarında yeni açılan 15 Müdürlük ile **23'e** çıkarıldı.

Kuş Gribine (Avian Influenza) Karşı Tedbirler

- Kuş Gribi hastalığına karşı erken uyarı, hızlı teşhis ve hızlı müdahale mekanizması oluşturuldu.
- Kuş gribi teşhisi için biyogüvenlik seviyesi– III (BSL-3) kategorisinde 3 adet laboratuvar, Biyogüvenlik seviyesi – II (BSL-2) kategorisinde 4 adet laboratuvar kuruldu.

Hastalıktan Ari İşletmeler Desteklendi

- **Sığır tüberkülozu ve sığır brusellozu** hastalıkları ile etkin mücadele etmek ve kaliteli süt üretimini artırmak amacıyla 2003 yılından itibaren **hastalıktan ari işletmeler** desteklenmeye başlandı.

“Tek Tırnaklı Hayvanların Mikroçiple Kimliklendirilmesi”

- 25 ilimizde tüm tek tırnaklı hayvanlar tarandı ve mikroçip ile tanımlandı. Hastalık tespit edilen hayvanlar itlaf edilerek tazminat ödendi.

“Yetkili Veteriner Hekim”

- Gıda güvenliğini sağlamak amacıyla kesimhanelerde kesim öncesi ve sonrası kontrolleri yapmak üzere resmi veya yetkilendirilmiş veteriner hekim görevlendirilmesine başlandı.

“Hayvan Refahı”

- Hayvan refahıyla ilgili olarak uluslararası standartlar uygulanmaya başlandı.

www.tarim.gov.tr

Kırsal Kalkınma

Kırsal Kalkınma Planı

- Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013), kırsal nüfusun çalışma ve sosyal koşullarının iyileştirilmek ve kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla uygulandı. Kırsal alanlarda uygulanması gereken tedbirler, faaliyetler ve gerekli kaynaklar 24 ilgili kurum ve kuruluşun koordinasyonu ile belirlendi.
- Kırsal Kalkınma Planı, Yüksek Planlama Kurulu'nun 05 Ağustos 2010 tarihli kararıyla yürürlüğe girdi. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, planın izleme ve değerlendirilmesinden sorumlu koordinatör kurum olarak görevlendirildi.

Kırsal Kalkınmayı Destekleme Programı

- Tarım-sanayi entegrasyonunu sağlayan **%50 hibe** destekli “Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı” 2006 yılında başlatıldı.
- Bu program ile **tarıma dayalı ekonomik yatırımlar, makine-ekipman alımları ve modern sulama yatırımları** desteklendi.
- Ekonomik yatırımlar kapsamında; 2006-2015 döneminde **5.640 tarımsal sanayi tesisi** tamamlandı. **1,2 Milyar TL hibe** desteği verildi.
- Projeler kapsamında **46 Binden fazla kişiye** iş imkanı sağlandı.
- 2007-2014 döneminde **262 Bin yeni makine ekipmana, 1 Milyar TL hibe desteği** verildi.
- Kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi kapsamında toplam **2,3 Milyar TL hibe** desteği verildi.

Modern Sulama Yatırımları

- Modern sulama sistemleri yatırımı yapan çiftçilerimize 5 yıl vadeli, faizsiz kredi sağlandı.
- “Kırsal Kalkınma Yatırımları Destekleme Programı kapsamında”, modern sulama yatırımları %50 oranda desteklendi.
- Bu iki destekleme programı sayesinde 6,2 Milyon dekarlık alan modern sulama sistemleri ile sulamaya açıldı.

- 2003–2014 döneminde Kırsal alanda Sosyal Destek Projesi ile birlikte **1.858 kooperatife 2,2 Milyar TL** kredi tahsis edildi.
- Kooperatif ortaklarına toplam **272 Bin baş** damızlık düve, **414 Bin baş** damızlık koyun dağıtıldı.
- 2014 yılında kooperatiflere sıfır faizli kredi uygulaması başlatıldı.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (IPARD Ajansı)

- 2007-2013 döneminde Avrupa Birliği tarafından katılım öncesi yardım kapsamında kırsal kalkınmayı desteklemek amacıyla toplam **800 Milyon Avro** Türkiye'ye ayrıldı.
- **291 Milyon Avro** ulusal katkı ile toplamda **1,1 Milyar Avro kamu hibesi** kırsal kalkınmayı desteklemek amacıyla ayrıldı.
- **Kırsal Kalkınma Programı (IPARD Ajansı)** doğrultusunda desteklenecek sektör ve tedbirler belirlenerek kırsal kalkınma fonları kullanılmaktadır.
- Program ile "tarımsal işletmelere yatırım" ve "tarımsal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanması" tedbirlerinde süt, et, meyve-sebzeler ve su ürünleri sektörleri desteklenmektedir.

- Program ile “Kırsal kalkınma faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi” tedbirinde arıcılık, tıbbi-aromatik bitkiler, süs bitkileri, kırsal turizm, yerel ürünlerin ve mikro işletmeler ve su ürünlerinin sektörleri desteklenmektedir.
- Program, toplamda 42 ilde uygulanmaktadır.
- 2014-2020 yılları için IPARD II programı kapsamında yaklaşık **1,1 Milyar Avro** (AB katkısı 801 Milyon Avro, ulusal katkı 244 Milyon Avro) hibe yatırımcılara tahsis edilecektir.

www.tarim.gov.tr

AR-GE Çalışmaları

Bitkisel Üretime Yönelik Araştırmalar

- F1 hibrid sebze tohumlarının geliştirilmesine yönelik AR-GE çalışmaları araştırma enstitüleri, özel sektör ve üniversitelerin işbirliği ile gerçekleştirildi.
- Daha önce çeltik tohumu ithal edilirken günümüzde ihraç edilmeye başlandı.
- İlk yerli patates türü geliştirildi ve tescile sunuldu
- Ekili alanlarda kullanılan tohumların yarısı sertifikalı çeşitlerden oluşmaktadır.
- Dünyanın İlk çekirdeksiz limon çeşidi geliştirildi.
- Beslenmede çok önemli olan kavuzsuz arpa geliştirildi ve tescil edildi.
- Yüksek ve orta oleik asitli üç ayçiçeği çeşidi geliştirildi ve bir çeşit tescil edildi.

Hayvancılık Araştırmaları

- Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi, 13 ilde ve 12 farklı koyun ve keçi türüyle 2006 yılında başlatıldı. Günümüzde, proje genişletilmiş ve 28 farklı koyun ve keçi ırkını kapsayacak şekilde, yaklaşık 950.000 baş koyun ve keçi ile 58 ilde devam etmektedir.
- İvesi Koyununun süt veriminin artırılması için proje uygulandı.
- Halk Elinde Anadolu Mandası Ülkesel projesi 2011 yılında 8 ilde 11.000 manda ile başlatıldı. Proje 16 ilde ve 4.000 yetiştiricide toplam 25.000 anaç Anadolu Mandası ile aktif olarak devam etmektedir.
- Ulusal Anadolu Alacası Geliştirme Projesi uygulandı.
- Anadolu Merinos Koyunu Geliştirme Projesi uygulandı.
- Kümes hayvanları üzerine yapılan çalışmalar, 2010 yılında Tavukçuluk Araştırma İstasyon Müdürlüğüne ait yeni kuluçkahanenin açılması ile hız kazandı.
- Yumurta tavuklarında ki ıslah çalışması sonucunda Türkiye koşullarında en iyi performansa sahip 3 yeni hat elde edildi, bu hatlar tescil edildi. Geliştirilen bu hatlar ihraç edilmeye başlandı.
- Türkiye patentli "Büyük Ebeveyn ve Ebeveyn Geliştirme" projesinin alt projesi olan "Türkiye Damızlık Tavuk Islahı 2. Etçi Damızlık Islahı" projesinin altyapı çalışmaları devam etmektedir.

Genetik Kaynakların Korunması

- Bitki genetik kaynakları "Bitki Biyolojik Çeşitlilik ve Genetik Kaynakların Korunması Projesi" ile geliştirildi. Koruma çalışmaları, 4.000'i endemik olan 12.000'den fazla bitki türünün tescil altına alınmasıyla sürdürülmektedir.
- Birisi İzmir'de 1964'de, diğer ise dünyanın en büyük 3ncü Bitki Gen Bankası olarak 2010 yılında Ankara'da kurulan iki tohum gen bankası tesis edilmiştir. Çin ve ABD'den sonra dünyanın 3. en büyük gen bankası olan Ankara'daki bankanın kapasitesi 250 bin numunedir. Diğer iki banka 108.000 tohum numunesine sahiptir.
- 2004 yılından bu yana, toplamda 61 gen tipi, koyun, keçi, sığır, manda, bal arısı, tavuk, tavşan, ipek böceği, kedi, köpek ve güvercin türleri Evcil Hayvan Tescil Komitesi tarafından tescil edildi.
- Hayvan ırkları, "Evcil Hayvan Genetik Kaynakların Korunması ve Sürdürülebilir Kullanımı" projesi kapsamında gen bankalarında, enstitü ve yetiştirici koşullarında, üç yöntemle korunma altına alındı. Gen bankalarının biri Hayvancılık Merkezi Araştırma Enstitüsünde, diğer ise TÜBİTAK-t Marmara Araştırma Merkezinde kurularak 6 sığır, 1 manda, 13 koyun, 5 keçi ve 5 at ırkına ait DNA, hücre, embriyo ve spermanın dondurarak saklanması (cryo-koruma) ve moleküler düzeyde tanımlanması ile ilgili çalışmalar gerçekleştirildi. Enstitü koşullarında 4 sığır, 4 koyun, 1 keçi, 2 tavuk, 1 arı ve 3 ipekböceği hattı koruma altına alındı ve tanımlama çalışmaları sürdürüldü.

Tarımsal Bilim, Teknoloji ve Eğitim Merkezleri Kuruldu

Tarımsal Bilim, Teknoloji ve Eğitim Merkezleri, kalifiye insan kaynakları ile yeni araştırmaların yapılması ve verimin artırılması ile tarımsal gelişimin sürdürülmesi amacıyla kuruldu.

Bu kapsamda;

- Menemen/İzmir'deki Tarımsal Hidroloji Araştırma Enstitüsü **Uluslararası Araştırma ve Eğitim Merkezine** dönüştürüldü (2009).
- **Türkiye Tohum Gen Bankası** Ankara'da kuruldu (2010).
- **"Kuraklık Test Uygulama Merkezi"** Konya'daki Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü bünyesinde kuruldu (2010).
- **"Aromatik ve Farmakolojik Bitkiler Merkezi"** Antalya'daki Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Merkezi bünyesinde kuruldu (2010).
- **"Boğa Test Uygulaması Merkezi" ve "Gen Bankası"** Ankara'da Lalahan Hayvancılık Merkezi Araştırma Enstitüsü bünyesinde açıldı (2011).
- **"Enerji Tarımı Araştırma Merkezi"** Samsun'da Karadeniz Tarımsal Araştırma Merkezi bünyesinde kuruldu (2011).

- **“Yumurta Tavuğu Geliştirme Merkezi”** Ankara’da kuruldu (2011).
- **“GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi”** Diyarbakır’da kuruldu (2012).
- **“GAP Tarımsal Eğitim Merkezi”** Şanlıurfa’da kuruldu (2014).
- **“Bitkisel Biyoteknoloji Merkezi”** Ekilebilir Mahsuller Merkezi Araştırma Merkezi bünyesinde Ankara’da kuruldu (2014).
- **“Bitkisel Biyoçeşitlilik ve Geofit Araştırma Merkezi”** İstanbul’da kuruldu (2014).
- **“Tarımsal Biyoteknoloji Merkezi”** Mersin’de kuruldu (2014).
- **“Türkiye Geofit Bahçesi”** Yalova’da kuruldu (2014)
- **“Bitki Islahı ve Jenerasyon Atlasma Merkezi”** Adana’da kuruldu (2015).
- **“Bitki Islahı ve Kerevit Araştırma Merkezi”** Isparta’da kuruldu (2015).
- **“Bitkisel Biyoteknoloji Merkezi”** Ankarada kuruldu (2015).

Kurulma Aşamasındaki Araştırma Merkezleri

- Türkiye Milli Botanik Bahçesi (Ankara)
- Bitkisel Doku Kültürü Merkezi (İzmir)
- Uluslararası Pas Hastalıkları Merkezi (İzmir)
- 3. Dünya Zeytin Koleksiyon Bahçesi (İzmir)
- Biyolojik Mücadele Merkezi (Adana)
- Soğuğa Dayanıklılık Test Merkezi (Erzurum)
- Damızlık Etçi Tavuk Geliştirme Merkezi (Eskişehir)
- Hayvancılık Biyoteknoloji Merkezi (Balıkesir)
- Ulusal Gıda Starter Kültür Gen Bankası (Bursa)
- Su Ürünleri Gen Bankası ve Biyoteknoloji Merkezi (Trabzon)
- Meyvecilik Eğitim Merkezi (Isparta)
- Biyoteknolojik Mücadele ve Pestisit Uygulama Teknikleri Merkezi (İzmir)
- Anadolu Esmeri Geliştirme Merkezi (Konya)
- Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi (Ankara)
- Ülkesel Mısır Islah Teknolojileri Araştırma Merkezi (Sakarya)
- Limnolojik (Göl Bilimi) Araştırmalar Merkezi (Isparta)
- Üzüm Teknolojileri Araştırma Merkezi (Tekirdağ)

Milli Botanik Bahçesi

Yaklaşık 2.200 dekarlık alanı kapsayan Milli Botanik Bahçesinin temeli 2013 yılında Ankara'da atıldı.

2016 yılında hizmete açılması planlanan Milli Botanik Bahçesinde şu anda bulunan 1.500 bitki türü sayısı, 12.000'e çıkarılması planlanmaktadır.

www.tarim.gov.tr

Avrupa Birliğine Uyum ve Uluslararası İlişkiler

12. Fasıl “Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı” Müzakerelere Açıldı

- AB ile müzakereler 2005 yılında başlamıştır ve 35 Fasıl başlığından oluşmaktadır. AB müzakerelerinde, gıda ve tarımla ilgili 3 fasılda önemli çalışmalar yürütüldü.
- Tarım ve Kırsal Kalkınma,
- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı,
- Balıkçılık fasılları Bakanlığımız çalışma alanı ile ilgilidir.
- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Faslı (12. fasıl) açılış kriterleri yerine getirilerek 30 Haziran 2010 tarihinde müzakerelere açıldı.
- Tüm gıda üretim, satış ve toplu tüketim yerlerinin onay, kayıt ve kontrol işlemleri AB Standartlarında yapılmaya başlandı.
- Türkiye- AB Mali İşbirliği kapsamında;
- 245 Milyon Avro bütçeli 41 proje tamamlandı.
- 155 Milyon Avro bütçeli 27 proje devam etmektedir.

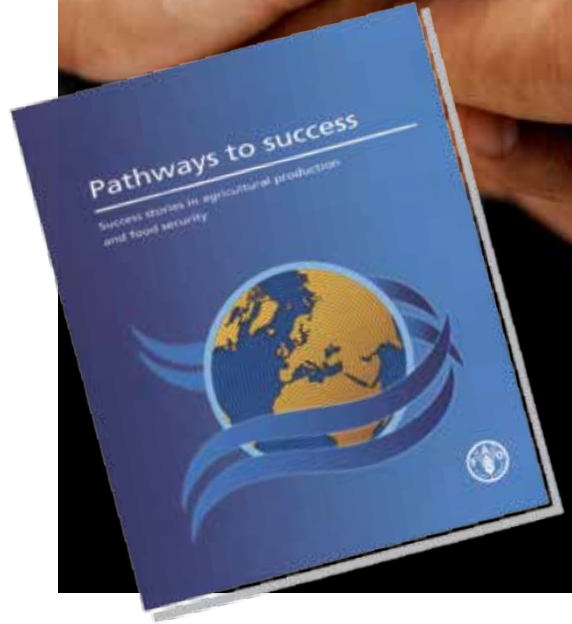
FAO'nun başarı öykülerinde , TÜRKİYE

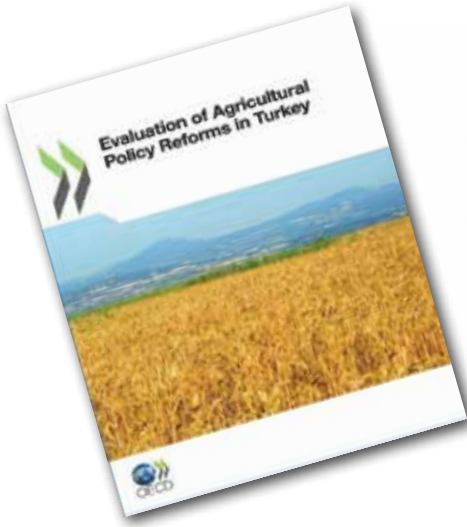
- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından 2009 yılında yayımlanan **“Başarıya Giden Yollar – Tarımsal Üretim ve Gıda Güvenliğinde Başarı Öyküleri”** raporunda, tarım ve gıda alanında ciddi ilerlemeler kaydeden farklı ülkelerin başarı öykülerine yer verildi.
- Üç bölümden oluşan raporun **“Küresel Taleplerin Karşılanması için Tarımsal Dönüşüm”** başlıklı bölümünde Türkiye'nin başarı öykülerine yer verildi.

Gıda ve Tarım Örgütü Orta Asya

Alt Bölge Ofisi

- **Gıda ve Tarım Örgütü'nün Orta Asya Alt Bölge Ofisi Ankara'da** açıldı.
- Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan ile tarım sektöründe daha etkin projeli faaliyetlere başlandı.
- Türkiye, FAO Orta Asya Alt Bölge Ofisi aracılığıyla Orta Asya'daki projeler için **10 Milyon Dolar'lık** yardımda bulunacak hale geldi.

OECD'nin "Tarımsal Politika Reformlarının Değerlendirilmesi Türkiye Raporu"

- Dünyanın en önemli ekonomik organizasyonlarından biri olan İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD), 1994 yılından sonra ilk defa 2011 yılında Türk tarımı ile ilgili "Tarımsal Politika Reformlarının Değerlendirilmesi Türkiye Raporu"nu yayımladı.
- 6 bölümden oluşan çalışmada, Türkiye'nin makroekonomik gelişimleri ve sektör hakkında genel bilgilere yer verildi.
- **Türkiye tarımının Dünyanın 7. büyük tarımsal gücü** haline geldiğinin açıklandığı raporda, Ülkemizin önemli bir ihracatçı ülke olduğunun da altı çizilerek yapılan reformların olumlu karşılandığı belirtildi.
- OECD'nin 2014 yılı "Tarımsal Politikaları İzleme ve Değerlendirme Raporu"nda, 2013 yılında tarıma verilen toplam desteğin GSYH'ya oranı OECD ülkelerinde ortalama **%0,8** iken, Türkiye'de %2 olduğu ve Türkiye'nin OECD ülkeleri içinde toplam desteğin GSYH'ya oranı en yüksek ülkelerden biri olduğu ifade edildi.

Türkiye, Vatandaşlarına Gıda Temininde Dünya'da En Başarılı Ülke...

- Uluslararası Gıda Politikaları Araştırma Enstitüsü'nün (IFPRI), "2012 Küresel Açlık İndeksi Raporu"nda,
- 1990-2012 döneminde Türkiye'nin, "Küresel Açlık indeksini (GHI)" %50'den fazla azaltan 15 ülke arasında, Çin, Brezilya, Endonezya, Meksika gibi tarımsal potansiyeli yüksek ülkeleri geçerek **en başarılı ülke olduğu ifade edildi.**
- Raporda, Türkiye'de Küresel açlık indeksinin; 1990 yılında 5,7, 2001 yılında 3,1 iken **2012 yılında 1,5'e düştüğü belirtildi.**

Küresel Açlık Endeksleri

Ülkeler	1990	2001	2012	2014
Türkiye	5,7	3,1	1,5	<5
Arjantin	2,4	1,8	1,9	<5
Meksika	7,9	4,3	3,3	<5
Brezilya	7,4	5,4	3,4	<5
İran	8,8	4,7	3,5	<5
Malezya	8,9	6,6	5,2	5,4
Çin	11,8	6,7	5,7	5,4
Endonezya	18,5	14,2	12,1	10,3

Kaynak: Uluslararası Gıda Politikası Araştırma Enstitüsü (IFPRI Raporu)

Diğer Faaliyetler

EXPO 2016

- Dünyadaki en önemli organizasyonlardan biri olan EXPO 2016 Antalya "Çiçek ve Çocuk" temasıyla Antalya'da gerçekleştirilecektir.
- 112 hektarlık alanda 6 ay süre ile gerçekleştirilecek EXPO'ya, 100'e yakın ülkenin ve 30 uluslararası kuruluşun katılımı beklenmektedir. Hedef, 8 Milyon yerli ve yabancı turistin Expo 2016'ya ziyaret etmesidir.

- Ulusal ve uluslararası konferansların, panellerin, toplantıların ve seminerlerin organize edileceği EXPO 2016 ANTALYA kapsamında bilimsel, kültürel ve sanatsal etkinlikler ziyaretçilerle buluşturulacaktır.
- 23 Nisan 2016 tarihindeki faaliyetinden sonra hatırlarda kalacak olan Bahçıvanlık Sergisi, Antalya'da yalnızca turizm ve ticaretin gelişimine büyük katkı vermekle kalmayacak, bununla birlikte bu etki şehirleri ve ülke genelini de saracaktır.

Ürün Konseyleri ve Tarımsal Birlikler

- Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu çıkarıldı.
- Toplam **900** üretici birliği ve **8** merkezi birliği kuruldu.
- **270** ıslah amaçlı yetiştirici birliği ve **4** merkez birliği kuruldu.
- Tohum Kanunu kapsamında, 7 adet alt birlik ve **1** adet Merkez Birliği kuruldu.
- Son 12 yılda **4.255** kooperatif, **44** kooperatif bölge birliği ve **3** merkez birliği kuruldu.
- Ürün bazında kamu, STK ve özel sektörün katkısı ile tarımda ulusal politikaların belirlenmesi amacıyla, **9** adet (Pamuk, Fındık, Zeytin-Zeytinyağı, Turunçgiller, Çay, Hububat, Baklagil, Et ve Süt) Ürün Konseyi kuruldu.

Tarım Danışmanlığı Sistemi

- “Tarımsal Yayımlı Geliştirme Projesi” (TAR-GEL) 2004 yılından beri uygulanmaktadır. Bakanlık tarafından atanan tarım danışmanları, köylerde/kasabalarda çiftçiler için ücretsiz danışmanlık hizmetleri sağlamaktadır. Projenin ilk aşamasında, 1.000 tarım danışmanı 2004 yılında görevlendirildi.
- İkinci aşamada, 2007 yılında 2.500 sözleşmeli tarım danışmanı daha görevlendirildi.
- **Yaklaşık 35.000 köy/kasabaya** danışmanlık hizmeti sağlayan tarım danışmanlarının sayısı 2012 yılında 10.000’e ulaştı.

Tarımda Özel Sektör Yatırımları

- Tarım politikalarında gerçekleştirilen reformlarla Sermaye Yatırımları teşvik edildi.
- Tarım sektörüne yatırım yapmak isteyen hem yerli hem de yabancı yatırımcılara yönelik destekler ve teşvikler mevcuttur.
- Özel sektörün sermaye yatırımları kapsamında tarımın payı 2015 yılında **%2,1**'dir.
- 2015 yılında tarım sektöründe, **5,7 Milyar TL**'si özel sektöre ait olmak üzere toplam **14,2 Milyar TL** sabit sermaye yatırımı gerçekleştirildi.
- 2003-2015 yılları arasında ise tarım sektöründe, **50 Milyar TL**'si özel sektöre ait olmak üzere **107,6 Milyar TL** sabit sermaye yatırımı gerçekleştirildi..
- Tarım, gıda, içecek ve tütün alanlarında, Doğrudan Yabancı yatırım (FDI) miktarı, 2002 yılında **14 Milyon dolar** iken, bu rakam 2015 yılında **1 Milyar dolara** yükseldi ve son 13 yılda Doğrudan Yabancı Yatırım miktarı toplam **8,5 Milyar dolar** oldu.
- Türkiye bankacılık sisteminde gerçekleştirilen reformlar ile bankalar, orta ve büyük ölçekli tarım yatırımları için özel kampanyalarla önemli destekler uygulamaktadır.

Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi

- Tarım alanında yatırım yapmak isteyen ulusal ve uluslararası yatırımcılara, ülkemizdeki yatırım fırsatları, destekler ve hibeler hakkında bilgi vermek üzere Bakanlığımız Strateji Geliştirme Başkanlığı bünyesinde 2007 yılında **Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi** (TARYAT) kuruldu.
- TARYAT ofisi yatırımcılara yüzyüze görüşme, telefon, web sayfası (**www.taryat.gov.tr**) ve e-mail (**taryat@tarim.gov.tr**) ile etkin bir hizmet sunmaktadır. Ofisin web sayfasından yatırımcılara birçok konuda bilgi ve yol gösterici dokümanlar sunulmaktadır.

WEB Tarım TV

- Tarımsal içerikli bilgi, doküman ve haberlerin günlük ve görsel olarak izlenirliğinin sağlanması amacıyla internet tabanlı Web Tarım TV, www.tarimtv.gov.tr adresinde 2010 yılında yayına başladı.
- WEB Tarım TV, tarımsal üretimden güvenilir gıdaya, kırsal kalkınmadan hobi yetiştiriciliğine, zengin bir arşiv ve uzman kadro ile tarımsal gündem ve tarımsal gelişmeleri üreticilere ulaştırmaktadır.
- 300'den fazla eğitim filmi, 600'den fazla video ile tarım sektörünün "bilgi bankası" gibi çalışan **Web Tarım TV** 124 ülkede takip edilmekte ve 6.000 takipçiye "e-bülten" uygulama hizmeti vermektedir.
- **Avrupa Birliğinde A model:** Avrupa Komisyonu "E-practice" Bilgi Portalı web sayfasında bir Model çalışma olarak "Web Tarım TV"ye yer vermiştir.
- Avrupa Komisyonu Bilişim Portalı "E-practice", Web Tarım TV projesine **örnek bir çalışma** olarak internet sitesinde yer verdi.

Ücretsiz Binlerce Eğitim Seti ve Kitabı

- Üreticilerimizin, gelişen tarım teknolojisi ve bilgisiyle buluşmasını sağlayarak tarım sektöründe verimliliği ve üretimi arttırmak amacıyla;
- Toplamda, 700.000 kitap 7.000 köye dağıtıldı.
- Kampanyalarda toplam 5200 sayfalık 100 kitaptan oluşan eğitim setleri, 81 ilde görev yapan tarım danışmanları aracılığıyla çiftçilerimize ulaştırıldı.

Çocuklara Gıda Güvenliği Eğitimi Verilmesi

- Çocukların gıda güvenliğinin önemiyle ilgili farkındalığının artırılması amacıyla "Güvenilir Gıda, Sağlıklı Yaşam" konsepti ile ilköğretim öğrencilerine yönelik olarak hazırlanan 135.000 ücretsiz boyama, öykü ve etkinlik kitabı çocuklarımıza hediye edildi.

Bakanlık İnsan Kaynakları

- Bakanlığın insan kaynaklarını güçlendirmek amacıyla 2003-2015 yılları arasında yaklaşık 33.000 personel işe alınmıştır.
- Toplamda yaklaşık 59.000 personel Bakanlıkta çalışmaktadır.

Atçılıkta Uluslararası Başarılar

- Atçılıkta yarış programı dünya standartlarına uygun hale getirildi, yapılan yarış organizasyonları ile uluslar arası platformda önemli başarılarla imza atıldı.
- Safkan Arap Atı yetiştiriciliğine büyük katkı sağlayan TİGEM tarafından son 12 yılda Atçılık sektörüne 2909 baş yarış tayı kazandırıldı.
- 2014 yılı yarışlarda koşan safkan Arap atlarının %27'sini TİGEM'in yetiştirdiği atlar oluşturdu.

Çevre Amaçlı Tarım Arazilerinin Korunması Projesi

- 2006 yılında başlatılan proje ile tarımın neden olduğu çevre sorunları ile mücadele edilmesi amaçlandı. Proje 43 ilimize yaygınlaştırıldı.
- Yenilenebilir doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla; erozyonu önleme, iyi tarım uygulamaları, organik tarım, uygun toprak işleme teknikleri, sulama ve bölge insanların farkındalığını artırma çalışmaları gerçekleştirildi.

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)

“GAP”
Dünyanın en büyük
entegre gelişim
projelerinden biri

- 1,8 milyon ha arazinin suyla buluşturulacağı Güneydoğu Anadolu Projesinde, bölge çiftçilerinin sulu tarıma geçişini sağlamak amaçlı eğitim çalışmalarına büyük önem verildi.
- Hedef; mevcut tarım potansiyelini maksimum seviyelerde değerlendirmek, alternatif üretim tekniklerini geliştirmek ve modern tarım tekniklerini teşvik etmektir.
- Sulu tarımla birlikte, bölgenin gelir seviyesinin 5 kat artması ve 3,5 milyon insan için istihdam sağlanması planlanmaktadır.

GAP EYLEM PLANI

- GAP Eylem Planının amacı; sosyal ve kırsal kalkınma ile ekonomik büyümeyi sağlamak, istihdam oranlarında ulusal ortalamayı yakalamak, altyapıyı geliştirmek ve GAP bölgesindeki insanların yaşam kalitesini arttırmaktır.
- 2008-2012 periyodunda, dört stratejik gelişim ekseninde 73 proje başarıyla uygulandı.
- Planda, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, “**Ekonomik Kalkınmanın Hızlandırılması**”, “**Altyapının Geliştirilmesi**” ve “**Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi**” eksenlerinde **faaliyetler** gerçekleştirilmektedir.

Çiftlik Muhasebe Veri Ağı (ÇMVA) Sistemi

- İlk eşleştirme projesi 2007-2009 yılları arasında Adana, Bursa, Erzurum, Giresun, İzmir, Konya, Nevşehir, Şanlıurfa, Tekirdağ olmak üzere toplam 9 ilde uygulandı. Proje ile tarımsal işletmelerin muhasebe verilerinin toplanması ve ekonomik yapılarının etkin olarak kontrol edilmesi sağlanmaktadır.
- Sistemin sürdürülebilirliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak amacıyla 2011 yılında ikinci eşleştirme projesi başlatıldı ve Malatya, Samsun ve İstanbul illeri sisteme dahil edildi. 2012 yılında 11 yeni il daha (Çanakkale, Balıkesir, Manisa, Aydın, Denizli, Muğla, Burdur, Antalya, Mersin, Osmaniye ve Hatay) sisteme dahil edilerek proje toplamda 23 ilde uygulanmaya başlandı.
- “ÇMVA Sisteminin Kurulması Projesinin Yaygınlaştırılması ve Sürdürülebilirliğinin Sağlanması” AB eşleştirme Projesi 2011-2012 tarihinde uygulandı.
- 2014 yılında, illerin sayısı 23’den 54’e çıkartıldı.
- Sistemin kapasitesinin ve veri kalitesinin artırılması amacıyla çalışmalar devam etmektedir.

Lisanslı Depoculuk Sisteminin Kurulması

- “Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu” 2005 yılında çıkartıldı.
- Lisanslı depoculuk sistemi ile ürünlerin emniyetinin, sağlıklı ortamlarda depolanmasının, standardizasyonunun sağlanması için bir sistem oluşturulması ve tarım ürünlerinin ticaretinin kolaylaştırılması hedeflenmektedir.
- TMO tarafından lisanslı depoculuk kriterlerine uygun 11 ilde **13 ayrı yerde yaptırılan 300 bin ton kapasiteli** çelik silo, yatay depolar 2014 yılında bitirildi.
- Bununla birlikte, toplam **240 Bin ton** kapasiteye sahip modern depoların inşası devam etmektedir.

Sektörel İşbirliği Toplantıları

- Tarım sektöründe katılımcı bir yaklaşımla alt sektörlerin sorunlarının belirlenmesi ve çözüm yollarının ortaya konulması amacıyla 34 ilde üretici, tedarikçi, sanayici ve STK ile birlikte "Sektörel İşbirliği ve Ortak Akıl Toplantıları" yapıldı.
- Ayrıca 7 bölge için "Bölgesel Sektörel İşbirliği ve Ortak Akıl Toplantıları" düzenlendi.
- Sektörün temel sorunlarına ilişkin ana tedbirler belirlendi ve alt sektörler bazında eylem planları hazırlandı.
- İller bazında sektörel toplantılar ile illerimizin tarımsal potansiyeli ortaya konuldu, tarım sektörünü geliştirecek projeler belirlendi ve uygulamaya ilişkin "24 Eylem Planı" hazırlandı.

- Tarımsal kuraklığın etkilerini en aza indirmek amacıyla alınan tedbirlerle ilgili başarılı çalışmalar ve uygulamalar başlatıldı. Yasal altyapı güçlendirildi.
- Türkiye **Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı** hazırlanmıştır.
- Tarımsal Kuraklık İl Kriz Merkezleri oluşturularak İl Kuraklık Eylem Planları hazırlandı.
- İzleme Erken Uyarı ve Tahmin Komitesi, Risk Değerlendirme Komitesi ve Tarımsal Kuraklık Yönetimi Koordinasyon Kurulu kuruldu.
- Kuraklığa dayanıklı çeşit geliştirme ve yaygınlaştırma çalışmalarına hız verildi.
- Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü bünyesinde "Bitkisel Kuraklık Test Merkezi" tesis edildi.

www.taryat.gov.tr

taryat@tarim.gov.tr

Yayınlayan

Strateji Geliştirme Başkanlığı
Stratejik Yönetim Daire Başkanlığı
Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi

Yayın Direktörü

Kerim ÜSTÜN
Strateji Geliştirme Başkanı

Editör

Yusuf YILDIRIM
Koordinatör

Yayın Komitesi

Esra Çalışkan
Canan DOĞRUYOL
Tuğba ŞAKAR ÇABUK
Vijdan KURNAZ

Grafik Tasarım

Havva AKCAN-Şengül AKGÜN

Baskı

Eğitim, Yayın ve Yayınlar
Dairesi Başkanlığı Matbaası